

Barn med særskilte behov i SFO/AKS

Innhold

Side 3	Forord
Side 4	Gjennomføringen
Side 5	Seks anbefalinger
Side 6	Ressurssituasjonen
Side 7	Tilgang på opplæring og veiledning
Side 10	Barnas deltagelse
Side 13	Sikkerhet
Side 16	Konsekvenser for barna
Side 18	Konsekvenser for de ansatte
Side 20	Behov for endringer

Forord

«Jeg har jobbet på SFO/AKS i 20 år og ting blir bare mer og mer tøft samtidig som rammene har blitt dårligere. Vi er ikke i nærheten av å kunne følge rammeplanen med de betingelsene vi har nå.»

«SFO er en nydelig arena for lek og utfoldelse, det skapes magi hver eneste dag! La oss få lov til å utrette godt arbeid, med de rette midlene, så har vi så mange muligheter!»

«Vi blir glemt. Gratis SFO knakk oss.»

SFO er en viktig del av barnas helhetlige skoledag, men utgjør likevel en del av skolesektoren hvor ansvaret for barn med særskilte behov ikke alltid er tydelig, og hvor ressurser og kompetanse ikke alltid er prioritert. Denne rapporten undersøker hvordan dette påvirker både barn med særskilte behov og SFO-ansatte, og synliggjør hvilke strukturelle endringer som trengs for å sikre trygghet, inkludering og faglighet.

På bakgrunn av funnene i undersøkelsen er det vanskelig å oppleve dagens situasjon i SFO som forsvarlig. De mange SFO-ansatte som opplever utfordringer for barnas sikkerhet som et alvorlig problem, bør være et varsku i seg selv. Vi vet fra eget arbeid at mange ansatte i SFO gjør en fantastisk innsats, og svarene speiler det sterke engasjementet og ønsket om å gi alle barna et best mulig tilbud. Dette forutsetter imidlertid ressurser og strukturer som ofte ikke er på plass.

I skoletiden får mange barn med særskilte behov egne vedtak om tilrettelegging for å sikre at de kan delta, lære og ha en trygg hverdag. Dette gjelder blant annet barn med diagnoser som autismespekterforstyrrelser eller Downs syndrom, barn med reguleringsvansker, samt barn som lever i sårbare livssituasjoner og derfor trenger ekstra støtte. Felles for disse barna er at de ikke fullt ut kan ivareta egne behov uten tett voksenoppfølging.

Når skolen, i samarbeid med PPT, vurderer at barnet trenger særskilt tilrettelegging, kan det innebære ekstra bemanning, skjerming, struktur eller andre tiltak for å sikre trygghet, forutsigbarhet og deltakelse i fellesskapet. Vi vet at det likevel ikke alltid er tilstrekkelige ressurser til å ivareta disse barnas behov på skolen heller, men i skoletiden har barn med særskilte behov i det minste klare rettigheter gjennom lovpålagte

vedtak og sakkyndige vurderinger som forplikter kommunen til å gi nødvendig tilrettelegging.

Disse vedtakene «forsvinner» når skoledagen er over, på tross av at barnas behov ikke forsvinner i SFO-tiden. Noen av disse barna har også rett på et SFO-tilbud på 1.–7. trinn.

Kommunen er etter opplæringsloven forpliktet til å tilby SFO for alle barn på 1.–4. trinn, og for barn med særskilte behov på 1.–7. trinn. Barna har rett til et trygt og godt fysisk og psykososialt miljø i SFO, siden kapittel 12 gjelder også her. Rammeplanen for SFO krever at tilbudet gir omsorg, tilsyn og tilrettelegging tilpasset barnets alder og funksjonsnivå. For elever med særskilte behov på 5.–7. trinn skal SFO-tilbudet være gratis. Det finnes derimot ingen lovfestet rett til at vedtak eller ekstra bemanning fra skolen automatisk skal følge barnet inn i SFO.

Når skoledagen er over og barna går videre til SFO (i Oslo: AKS) – enten de går noen meter til SFO-bygget eller blir værende i klasserommet som også brukes til SFO – endrer imidlertid alt seg. Vedtakene og ressursene følger dem ikke videre. På SFO/AKS behandles de i utgangspunktet på lik linje med alle andre barn, uansett hvilke særskilte behov de skulle ha. Alt er dermed opp til de ansattes kapasitet, kompetanse og engasjement.

En viktig del av bakgrunnen for denne undersøkelsen, er bekymringene og frustrasjonen vi over tid har opplevd i vår kontakt med SFO-ansatte, spesielt gjennom tiltaket Inkluderende SFO, hvor vi det siste halvannet året har hatt kontakt med ca. 80 SFO-er over hele landet. Enkelt oppsummert har vi ofte møtt på stor fortvilelse over manglende muligheter til å ivareta alle barna på en god måte.

Den fortvilelsen blant engasjerte ansatte i SFO er en viktig del av utgangspunktet for denne rapporten. Svarene fra de SFO-ansatte er rett og slett ganske overveldende. Når SFO-ansatte sier så tydelig ifra, må de kunne forvente å bli tatt på alvor.

Karin Källsmyr,
generalsekretær

Marita Gallefoss,
faglig ansvarlig
Inkluderende SFO

Gjennomføringen

Voksne for Barn har i januar–februar 2026 gjennomført en anonym undersøkelse bestående av 14 spørsmål. SFO-ledere på tvers av landet har blitt invitert til å delta i undersøkelsen, og vi har mottatt 260 svar.

Gjennom denne undersøkelsen er det vårt håp å synliggjøre SFO-ansattes erfaringer nasjonalt, for å kunne identifisere det reelle behovet for ressurser og kompetanse i arbeidet med barn med særskilte behov.

Undersøkelsen ble gjennomført ved hjelp av et skjema som ble spredt åpent, både via e-post og åpne sider i sosiale medier. Aktuelle respondenter er oppfordret til å svare uansett type erfaringer: «både positive, negative og nøytrale erfaringer er viktige for å få et realistisk

bilde av situasjonen nasjonalt». Det representerer like fullt ikke et tilfeldig utvalg, men respondenter som selv har valgt å svare. Selv om respondentene ikke utgjør et tilfeldig utvalg, er antall respondenter likevel så høyt og funnene så entydige, at undersøkelsen tegner et bekymringsfullt bilde av hvordan mange ansatte i SFO opplever hverdagen. Svarene peker i samme retning som erfaringene Voksne for Barn får gjennom annet arbeid i felt, og gir derfor et viktig kunnskapsgrunnlag om opplevde behov og utfordringer.

Anonyme sitater fra undersøkelsen brukes for å illustrere funnene.

Seks anbefalinger

På bakgrunn av funnene i undersøkelsen er det vanskelig å oppleve dagens situasjon i SFO som forsvarlig. Mange ansatte i SFO gjør en fantastisk innsats, og svarene speiler det sterke engasjementet og ønsket om å gi alle barna et best mulig tilbud. Dette forutsetter imidlertid ressurser og strukturer som ofte ikke er på plass. Dette er derfor våre anbefalinger, basert på innspillene vi har mottatt i undersøkelsen:

1. Det må lovfestes at ressurser og vedtak følger barnet hele dagen – også på SFO

Undersøkelsen viser konsekvensene av at barn mister viktig støtte straks skoletiden er over, selv om mange av behovene er de samme. Dette bidrar til utrygghet, utenforskap og i verste fall farlige situasjoner. PPT-/BUP-vurderinger, vedtak og ressurser må også gjelde SFO-tiden, slik et overveldende flertall av respondentene etterlyser, og SFO må inkluderes i kartlegging og vurdering av behov.

2. Det må innføres en nasjonal bemanningsnorm for SFO

Bemanningen beskrives av mange respondenter som uforsvarlig, uforutsigbar og ujevn. Situasjoner med fysisk fare, utagering og stress skyldes ofte for få voksne. Det er behov for en nasjonal, forpliktende norm (f.eks. maks tolv elever per ansatt) for å sikre like rettigheter for barn uavhengig av bosted.

3. Det må sikres systematisk kompetanseheving og involvering av SFO i veiledning

Mange respondenter rapporterer at de ikke inkluderes i veiledning, at relevante kurs legges i SFO-tiden, slik at det blir vanskelig for dem å delta, og at de ofte må «tigge seg til» kompetanse. Det må derfor lovfestes eller på annet vis reguleres at SFO-ansatte skal ha rett til veiledning fra PPT/BUP, få delta i relevante møter, få opplæring knyttet til barn de følger opp,

og ha finansiert kompetanseutvikling som del av arbeidstiden.

4. Det er nødvendig å prioritere bedre og mer egnede SFO-lokaler til skjerming, lek og trygghet

Mange respondenter rapporterer at SFO-lokaler er overstimulerende, lite tilrettelagt, støyende eller fysisk utrygge, spesielt fra perspektivet til mange barn med særskilte behov, noe som igjen øker konfliktnivået og gjør inkludering vanskelig. Politikerne må prioritere investeringer i egne SFO-lokaler med rom for skjerming, små grupper, ro, oversikt og trygge uteområder. Det er behov for en langsiktig satsning, hvor en høyere standard for SFO-lokaler etableres som normen.

5. Kvaliteten må styrkes gjennom større faste stillinger og profesjonalisering av SFO

Høy turnover, lave krav til kompetanse og midlertidighet skaper utrygghet både for ansatte og barn. Mange ansatte beskriver slitasje, vold, stress og manglende faglig støtte. For å sikre stabilitet og kvalitet trengs flere hele stillinger, kompetansekrav, bedre lønnsvilkår og bedre mulighet for profesjonsutvikling.

6. SFO-ansatte må gis fast tid til planlegging og samarbeid

Rapporten viser at manglende tid og rom til planlegging og samarbeid gjør det vanskelig for SFO-ansatte å jobbe forebyggende, utvikle en felles faglig praksis og tilrettelegge

godt for barna. SFO trenger derfor tydeligere og bedre rammer for planlegging og samarbeid for å sikre kvalitet, profesjonsutvikling og en felles kultur. Dette gir ansatte rom til å tilrettelegge godt for barna og styrker både faglighet og anerkjennelse av SFO som en viktig del av barnas dag.

Ressurssituasjonen

Tilbakemeldingen fra respondentene er overveldende klar på at ressurssituasjonen i SFO ikke oppleves som egnet til å ivareta alle barn på en god måte. Hele 96 prosent – 250 av 260 respondenter – svarer et direkte «nei» på dette. Kun 7 opplever at ressurssituasjonen er egnet. Kun 3 er usikre på svaret.

De langt fleste svarer også at de ikke opplever at SFO inngår i vurderingen når timer og ressurser

fordeles til barn med særskilte behov. 91 prosent svarer nei på dette. Kun 4 prosent – 11 respondenter – svarer ja.

Til sammen tegner disse tallene et tydelig bilde av en presset ressurssituasjon, der et stort flertall av ansatte opplever at bemanningen verken er forsvarlig eller tilstrekkelig til å ivareta barna på en god måte.

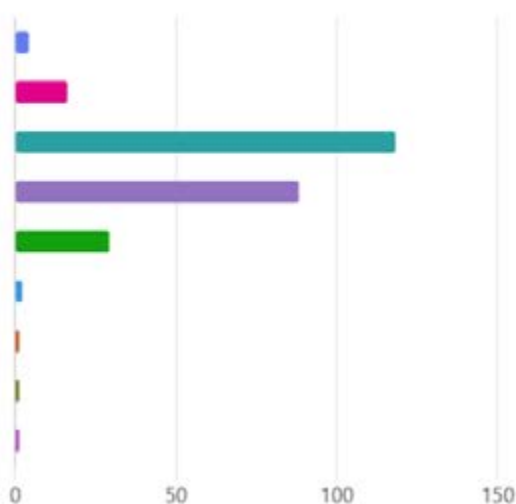
Opplever du at dagens ressurssituasjon i SFO er egnet til å ivareta ALLE barn på en god måte?

● Ja	7
● Nei	250
● Usikker	3
● Ønsker ikke å svare	0

Hvor mange barn per voksen har dere vanligvis på SFO?

● 1-5	4
● 6-10	16
● 11-15	118
● 16-20	88
● 21-25	29
● 26-30	2
● 31-35	1
● 36-40	1
● 40 eller flere	1

Opplever du at SFO/AKS inngår i vurderingene når timer og ressurser fordeles til barn med særskilte behov?

● Ja	11
● Nei	229
● Usikker	12

Tilgang på opplæring og veiledning

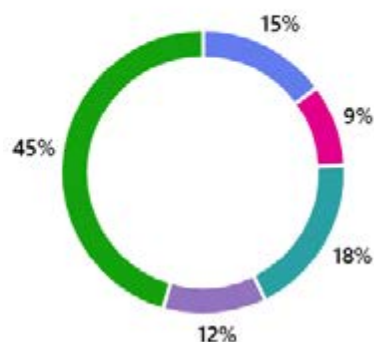
Hele 45 prosent av respondentene svarer at de ikke har tilgang på noen form for veiledning eller opplæring for å ivareta barn med særskilte behov. Bare 18 prosent har tilgang på relevante kurs/opplæring, og bare 15 prosent får veiledning/opplæring gjennom PPT og 9 prosent gjennom BUP.

Ikke overraskende svarer 97 prosent at ansatte i SFO bør ha mulighet til støtte og veiledning fra PPT og BUP. Når vi ser dette svaret i lys av de mange kvalitative tilbakemeldingene vi også har fått, anser vi det som nærliggende å forstå det på bakgrunn av erfaringer med faktiske behov i

hverdagen – ikke bare som uttrykk for at mange respondenter uansett vil svare «ja» på et spørsmål om tilgang på økte ressurser.

Har dere tilgang til opplæring og veiledning gjennom PPT, BUP og/eller relevante kurs/opplæring for å ivareta barn med særskilte behov?

● PPT	49
● BUP	31
● Relevante kurs/opplæring	61
● Annet	39
● Ingen	150

Mener du at ansatte i SFO bør ha mulighet til å få støtte og veiledning fra PPT og BUP?

● Ja	253
● Nei	2
● Usikker	5

Svar om veiledning og opplæring

Som oppfølging ba vi respondentene svare på følgende spørsmål i et åpent tekstfelt:

Kan du si noe mer om gjennomføring av veiledningen og opplæringen, og hvilke instanser eller fagpersoner som følger opp SFO for å ivareta barn med særskilte behov?

Vi mottok 192 svar på spørsmålet. Helheten i respondentenes svar indikerer et grunnleggende systemproblem. Det er en vanlig oppfatning blant respondentene at SFO behandles som en nesten perifer del av tilbudet til barna, hvor veiledning, informasjon og kompetanse ikke følger barna – eller de ansatte – fra skolen og inn i SFO-tiden. I mange SFO-er finnes det ingen systematisk opplæring, og ingen faste instanser som følger opp. Ansatte beskriver en situasjon hvor de står alene uten tilgang til dokumentasjon, IOP-informasjon (Individuell opplæringsplan) eller faglige råd.

Med utgangspunkt i respondentenes svar, framstår kompetanseheving og veiledning for SFO ansatte som tilfeldig, uforutsigbar og i stor grad avhengig av enkeltpersoners initiativ. SFO blir sjelden inkludert i møter, vurderinger og veiledning fra PPT, BUP eller skolens fagpersoner, og ansatte må ofte selv etterspørre informasjon, kurs og oppfølging. Observasjoner og veiledning skjer nesten utelukkende i skoletiden, noe som gjør innholdet lite relevant for SFO-hverdagen og overlater ansvaret til ansatte som allerede står i krevende situasjoner uten støtte.

Nedenfor går vi gjennom noen av de viktigste opplevelsene som går igjen i respondentenes svar, illustrert gjennom utvalgte sitater.

- › **Kompetanseheving og informasjon skjer gjennom overføring fra SFO-leder, som tidvis får delta på møter og kurs. SFO-ledere opplever å måtte etterspørre og be om å få delta. Det er ingen automatikk i at SFO blir involvert.**

«Skolen har kontakt med PPT, formidler info til leder på SFO, om hva de syns er viktig. SFO har ingen mulighet til å ta opp egne problemstillinger, eller opplevelse av sak/situasjon.»

«For å få veiledning må vi kreve oss selv og

være på. Ikke noe automatikk i dette. Og det er veldig avhengig av hvilke pedagoger som er på trinnene om de synes det er viktig.»

«Etter at jeg har sittet og grini foran rektor/leder i over 3 timer, og sykemeldt meg. Da skal de høre om noen fra forskjellige instanser kan komme og holde et foredrag.»

- › **SFO-ansatte som også jobber i skolen kan få tilbud om veiledning når lærerne får veiledning. Likevel er erfaringen at observasjoner gjøres i skoletid og kompetansehevingen handler om undervisning og skoletid, og de ansatte opplever å måtte «oversette» kompetansen til SFO-tid. I tillegg fortelles det at all kurs og veiledning gjerne legges til SFO-tiden, noe som gjør det vanskelig for ansatte i SFO å delta på grunn av bemanningssituasjonen.**

«Skolen blir jevnlig observert og veiledet fra kommunalt kompetansesenter. MEN – eleven blir ikke observert i SFO – det går kun på hvordan undervisning og timene fram til SFO blir gjennomført. Ansatte må så overføre det til settinger eleven kan møte i SFO.»

«Utfordringen med slik veiledning er tid. Fagarbeiderne er med barna 7,5 av 8 timer om dagen. Så de kan ikke gå fra på samme måte som pedagogene.»

«Ansatte som ivaretar barn med særskilte behov, kan om vi ønsker være med i samarbeidsmøter og vi kan be om veiledning. Ofte møter vi velvilje, men det som er vanskelig er gjennomføring, da disse treffpunktene ofte skjer etter skoletid, slik at også lærer kan delta. Dette går da ut over SFO sin bemanning og barnet som trenger oppfølging i SFO-tid, når SFO-ansatte må i møter/veiledning. Det gjør også at vi må håndplukke hvem ansatte som kan delta på dette og da ikke får gitt alle den samme gode veiledningen.»

- › **Mange SFO-er opplever at de ikke får noe tilbud om hverken kompetanseheving eller veiledning.**

«Ingen, kun tiltak fra skolen som forventes at vi følger opp på AKS uten at vi får ressurser eller veiledning til det.»

«Vi klarer innimellom å få snakket med de voksne i skoletiden for å få noen tips/viktig informasjon»

«Samtaler med lærer/avdelingsleder, som er de som har fått veiledning fra fagpersoner fra andre instanser, men da gjerne via via og heller ikke i hverdagen, men «generelle» tips. Det går mye i lær gjennom prøving og feiling.»

«Vi fagarbeidere blir som regel ekskludert fra møter og opplæring. Alt går via PPT til lærer og ledelse. Meget sjelden vi blir inkludert før barnet er på SFO. Da får vi bare greie på det mest nødvendige.»

«Vi får ikke lest IOP eller noe som helst til barn med særskilte behov. Er heller ikke med på møter med PPT, foreldre og ledelsen.»

- › Noen opplever bedre oppfølging, og enkelte SFO-er opplever at de er «heldige» fordi de har en forsterket avdeling på skolen som kan tilby kompetanseheving.

«Vi er nok i en særstilling hos oss, for vi har Forsterket opplæringstilbud (FOT) hos oss. I tillegg er jeg, som er SFO-leder, mamma til et barn med funksjonsvariasjon innenfor nevro-utviklingsforstyrrelsene, noe som gjør at jeg

som også sitter i ledelsen klarer å få elev-veiledere og SFO-ansatte med på både opplæringen og veiledningene.»

«PPTs rådgivere er fysisk til stede på skolen en hel dag per uke. Alle ansatte kan be dem om råd og de gir også veiledning for personalet i SFO, både ift enkelt elever og system. Har ikke opplevd at BUP veileder ift barns tid i SFO, men de veileder ikke mye ift undervisningsdelen heller.»

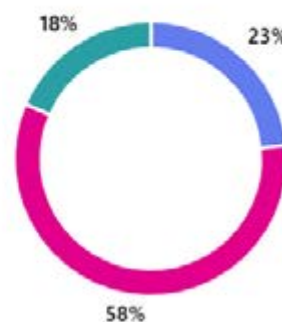
Oppsummert peker funnene på et systematisk gap mellom SFOs ansvar og den kompetansen og veiledningen ansatte faktisk mottar. Selv der det finnes gode erfaringer, beror dette ofte på tilfeldigheter, enkeltpersoners initiativ eller lokale ressurser. Det virker ikke som det finnes strukturer som sikrer likeverdig praksis nasjonalt.

Barnas deltagelse

Hele 58 prosent av respondentene opplever at barn med særskilte behov ikke har mulighet til å delta på lik linje med andre barn i lek og aktivitet på SFO. En stor andel – 18 prosent – er usikre. Mindre enn en fjerdedel – 23 prosent – har svart positivt.

Opplever du at barn med særskilte behov har mulighet til å delta på lik linje med andre barn i lek og aktivitet på SFO?

● Ja	61
● Nei	151
● Usikker	48

Svar om barn med særskilte behov

Som oppfølging ba vi respondentene svare på følgende spørsmål i et åpent tekstfelt:

Har du kommentarer eller erfaringer som utdyper svaret ditt på om barn med særskilte behov får delta på lik linje med andre barn i lek og aktivitet på SFO?

Vi mottok 180 svar på spørsmålet. Barn med særskilte behov har stort utbytte av å være på SFO, særlig fordi mye av deres sosiale læring skjer nettopp i lek og samhandling etter skoletid. Likevel viser erfaringene at SFO mangler både bemanning, kompetanse og egnede lokaler for å gi barna den støtten de trenger.

Sitatene beskriver en ond sirkel: Barn som trenger tett oppfølging får ikke den hjelpen de trenger. Dette tærer samtidig på trykgheten, aktivitetstilbudet og læringsmiljøet for andre barn. Mange barn er slitne etter skoledagen og trenger små grupper, ro og forutsigbarhet, noe dagens bemanning og lokaler ikke gir rom for. I noen tilfeller blir tilretteleggingen så mangelfull at barnet ikke kan gå på SFO overhodet, til stor belastning for både barnet og familien.

Gode voksne er avgjørende, men ansatte beskriver at de mangler tid, kompetanse og støtte til å inkludere barna på en trygg måte. Når ressurser og vedtak ikke følger barnet over i SFO, faller barna i de mest sårbare situasjonene lett

utenfor i det sosiale fellesskapet som skulle vært en av SFOs største styrker. Noen kommuner får det til med god bemanning og tilpassede lokaler, men dette fremstår som unntaket, ikke regelen.

«Viktig at de får mulighet til å være på SFO. Er mye læring i sosial kompetanse der som er spesielt viktig for barn med spesielle behov.»

Nedenfor går vi gjennom noen av de viktigste opplevelsene som går igjen i respondentenes svar, illustrert gjennom utvalgte sitater.

› Oppfølgingen av enkeltbarn med særskilte behov medfører at ressurser må tas fra resten av barnegruppen.

«De har behov for støtte, tilrettelegging og veiledning i ulik grad. Det har vi sjeldent ressurser til. Vi må ta av grunnbemanningen for å hjelpe de med spesielle behov. Dvs. mindre til resten. Det fysiske miljøet og tildelt bemanning hemmer oss med å kunne tilrettelegge på en god måte. Vi har ikke nok voksne eller rom for å møte elevene som trenger pauser eller lekegrupper i løpet av en dag. Dette fører til mer konflikter mellom sårbare elever, og ressurser forsvinner da til oppfølging av \$12.4- saker [Plikt til å sikre eit trygt og godt psykososialt skolemiljø]. Igjen går dette ut over elevene, siden vi ikke får fulgt opp krav fra Rammeplanen som vi er pålagt.»

Det blir en ond spiral og går ut over små og store.»

«Manglende ressurser fører til at man hele tiden må velge mellom aktivitet/organisering/oppfølging av enkeltelever eller «den store massen».»

«Barn med særskilte behov deltar på lik linje som andre barn, fordi skolen må sette inn de tiltak og ressurser barnet trenger uavhengig av om vedtaket følger barnet over i SFO eller ikke. Dette fører til at vi ikke kan prioritere andre ting på SFO som vi ville brukt ressurser på.»

- › **Utformingen av lokaler og rammebetingelser i SFO skaper utfordringer for god tilrettelegging. Barn med særskilte behov er oftere slitne etter skoledagen og trenger skjerming, eller har utfordringer som gjør at de ikke kan delta på lik linje med andre barn.**

«Pga gratis kjernetid kjøres vi i grøfta. Veiledende bemanningsnorm var 1 til 18. Vi kunne skrive avvik. Nå er den fjernet, og bemanningsnorm er «forsvarlig drift». Den avgjør ledelsen dag til dag.»

«Barn med spesielle behov blir ofte veldig overstimulert av forskjellige årsaker på SFO. Liten mulighet for å trekke barnet tilbake, støy, mange barn, lite som er planlagt.»

«Jeg opplever at barn med diagnoser som CP, lett psykisk utviklingshemming og Downs syndrom er lettere å inkludere enn barn med store adferdsvansker. Sistnevnte blir ofte isolert for å skjerme andre barn.»

«Vi opplever ofte at barn med særskilte behov er slitne etter skoledagen. De trenger ofte en del skjerming, dette er utfordrende med tanke på bemanning og lokaler. De trenger også ofte å leke i små grupper, med lite bemanning er det vanskelig å dele inn i mindre grupper. Både inne- og utearealet er for dårlig utformet med tanke på barn med særskilte behov (...).»

- › **Noen ganger fører mangel på ressurser og mulighet for tilrettelegging til at barnet ikke kan gå på SFO. Dette går utover foresatte og barnet selv, som ikke får delta i det sosiale fellesskapet.**

«Noen av de går ikke på SFO fordi det blir for vanskelig, så foreldre må ta de hjem. Noen er på SFO, men vi klarer ikke ivareta de og opplever at de blant annet stikker av, vandrer i gangene, faller utenfor lek og mistrives.»

«Når behovene er så store at det går utover barnet og de andre barna rundt, er den ytterste konsekvens at barnet ikke kan være på SFO og vi må avslutte oppholdet. Dette går igjen utover foreldrene.»

- › **Riktige og nok voksne beskrives som avgjørende for at barna får delta i lek og aktivitet. Det beskrives som voksne som er «flinke» eller som har fått riktig veiledning og kompetanse.**

«Det kommer an på den voksne som er med barnet. Har den nok kunnskap og vilje til å få barnet med. OG er det nok voksendekning til at det er mulig.»

«Når barna med spesielle behov blir overstimulert, kan det være veldig vanskelig for dem å følge med eller være med i aktiviteten. En ekstra voksen som kan gi individuell støtte og roe ned situasjoner, kan gjøre en stor forskjell, slik at barnet klarer å være til stede og delta mer. Det handler mye om å tilpasse miljøet og gi riktig hjelp for at de skal trives og lære best mulig.»

«Veldig mange av de som jobber i SFO/AKS har lite eller ingen relevant kunnskap som omhandler barn med særskilte behov, og da blir det vanskelig å inkludere dem på lik linje med andre barn.»

- › **Respondentene forteller om midler og ressurser som kun går til skoletiden. Når barnet kommer til SFO, er behovene tilsynelatende borte.**

«Barn som har full oppdekning i skoletid, har sjelden det i SFO-tid. Dvs. at dei dett lett utanfor i den sosiale settinga som SFO er. Dei treng like mykje ein-ein i SFO for å forstå leikekoder, komme inn i leiken, bygge relasjonar, forstå og tolke beskjedar i store grupper, øve på overgange brannslukking, og ein del negativt fordi dei ikkje kjenner på mestring og dei kjenner på utanforskap.»

«Når en ansatt hos oss blir satt alene til å ivareta 4 barn med særskilte behov på SFO, er det ikke mulig å få til deltakelse på lik linje med andre barn. Og svar på spørsmål om ekstra ressurser hos skolesjefen blir besvart med at barna ikke har krav på dette i SFO, men vi kan ikke nekte å gi de plass heller.»

«Vi har blant annet en 5. klassing hos oss, som har én til én i skolen, men på SFO må han klare seg selv. **Han velger ofte å være inne alene**, eller sammen med en venn. Da er han helt uten tilsyn.»

- › **Ofta er det den samme voksne som følger barnet i skolen som også har et ekstra ansvar for barnet på SFO. Det kan være positivt med tanke på relasjon og kompetanse, men samtidig får den voksne ansvaret for flere barn når SFO-tiden starter. I tillegg har man gjerne mindre overskudd etter en lang skoledag.**

«Vi vet ikke hvordan vi skal få barn med særskilte behov med i leken. Det er ofte at det bare er én ansatt på 10–15 barn, mange av oss er også assistenter på dagtid, så når SFO-tiden kommer, har vi ofte ikke overskudd til å følge opp elevene som kanskje trenger det.»

«I skolen har de gjerne én-én, men på SFO er de prisgitt den ene voksne som de skal dele med andre.»

- › **I noen kommuner prioriterer man å følge opp barn med særskilte behov, også på SFO.**

«I vår kommune har vi god bemanningsnorm og barn med særskilte behov har behov for den samme støtten i SFO som skuledagen. SFO-forskriften tar høyde for at disse barna utløser ekstra ressurs i SFO. Vurderes individuelt av ledelse/SFO-leder som setter opp bemanning.»

«Vi har hatt anledning til å rigge oss for inkludering, i tillegg har vi lokaler som er godt tilpasset.»

«På vår SFO har vi god bemanning på barn med særskilte behov. Men slik eg har i nntrykk av andre plassar er det ikkje vanlig.»

Oppsummert viser erfaringene at manglende tilrettelegging i SFO ikke handler om enkeltbarns utfordringer, men om rammer som ikke er tilpasset for barnets behov. Når støtteordninger, kompetanse og bemanning ikke følger barnet over i SFO, havner barna lett utenfor nettopp det sosiale fellesskapet som er så viktig.

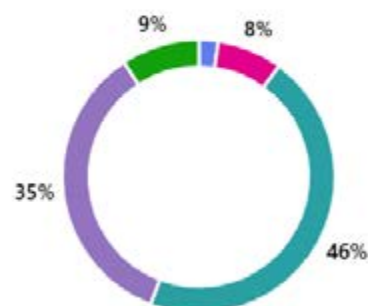
Sikkerhet

Så mye som 44 prosent av respondentene har opplevd situasjoner hvor de har vært usikre på om de kan ivareta sikkerheten til alle barna enten «daglig» (9 prosent) eller «ofte» (35 prosent). 46 prosent har opplevd det «noen ganger». Bare seks respondenter har aldri opplevd det.

At innpå ti prosent rapporterer at de daglig er usikre på om de kan ivareta sikkerheten for alle barna, er foruroligende. At slik usikkerhet framstår som en alminnelig opplevelse for oppunder halvparten av respondentene, setter et stort spørsmålstegn ved om dagens situasjon overhodet kan regnes som forsvarlig. Denne bekymringen forsterkes av de kvalitative tilbakemeldingene.

Har du opplever situasjoner hvor du har vært usikker på om du kan ivareta sikkerheten til alle barna?

● Aldri	6
● Sjelden	20
● Noen ganger	119
● Ofte	91
● Daglig	24

Utfordringer for sikkerheten

Som oppfølging ba vi respondentene svare på følgende spørsmål i et åpent tekstfelt:

Hva slags utfordringer med tanke på ivaretagelse av sikkerhet har du eventuelt opplevd, og hva opplever du er årsaken til at disse situasjonene har oppstått?

«Alt. Det rakner»

I sine svar beskriver respondentene en stadig mer krevende situasjon der antallet barn med store behov øker, samtidig som bemanningen svekkes og kompetansen er for lav. Lav stillingsprosent og høy «turnover» gjør at erfarne fagarbeidere forsvinner, mens ufaglærte og midlertidige ansatte må håndtere komplekse utfordringer. Resultatet er at barna ikke får den trygge voksenstøtten de trenger, og SFO blir i praksis ofte mer oppbevaring enn en arena for omsorg, lek og utvikling.

Utrygghet og alvorlige hendelser går igjen i beskrivelsene. Ansatte rapporterer om hyppig utagering, vold, krenkelser, farlige situasjoner og barn som skader seg selv eller andre – ofte fordi det ikke finnes nok voksne til å være i forkant, skjerme barn eller avverge konflikter. Når én voksen må håndtere et barn med store behov, står for få voksne igjen til å ivareta resten av barnegruppen, noe som kan skape en vedvarende «brannslukkingstilstand». Beskrivelser av manglende tid til samarbeid, planlegging og forebygging gjør utfordringene enda større.

I tillegg bidrar uegnede lokaler, som manglende skjermingsmuligheter, støy, trange rom, dårlig oversikt ute og risiko knyttet til trafikk i nærheten, til at ansatte ikke kan sikre et trygt miljø. Barn med store utfordringer blir raskt overbelastet, utagerer plutselig, eller stikker av uten at noen kan følge etter.

Til sammen tegner dette et alvorlig bilde: **SFO mangler bemanning, kompetanse og rammer til å sikre trygghet og kvalitet**, og konsekvensen er et miljø der verken barn eller ansatte kan føle seg trygge, og hvor risiko for skade er høyere enn det som er forsvarlig.

«Flere og flere barn har behov for tettere veiledning og vi blir bare færre og færre ansatte. Grunnet lavere stillingsprosenter sliter vi med å holde på dyktige fagarbeidere, og må ansette studenter som har friår og lite eller ingen tidligere erfaring. Dette slår svært uheldig ut på barn med spesielle behov, som behøver trygge og stødige voksne rundt seg i hverdagen på SFO.»

«I en perfekt hverdag med bare A4-barn hadde det gått bra. Det føles som vi bare er her for å passe på at barna holder seg innenfor et område. Veldig lite tid til ekte omsorg, prat, aktiviteter og lek sammen med barna. SFO er blitt et sted der vi bare oppbevarer barna.»

- › **Det overveldende svaret på spørsmålet om ivaretagelse av sikkerhet, handler om utagering, vold og annen farlig adferd, både mot andre barn, voksne eller skader mot seg selv. Årsakene som gjentar seg, er for lav bemanning til å være i forkant, manglende rammer for å skjerme både det aktuelle barnet og andre barn, og/eller manglende kompetanse for å ivareta og møte barn på en god måte.**

«Har elever på SFO som er utagerende mot andre elever og personalet. **Har vært mange situasjoner hvor en ikke har klart å være i forkant og uheldige situasjoner har oppstått.** Kan være sent på ettermiddagen, da det er lite personal på basen. Mange av disse elevene har lange dager på SFO.»

«Barn som utagerer fysisk mot andre barn, og ofte ufaglærte voksne som må følge opp elever med store strev. **Også den psykiske belastningen det kan være å gå rundt og være redd for at det skal skje noe.**»

«Voksne blir slått, sparket, spyttet og klort opp. Mange kaster også ulike ting på dem. Pluss høye skrik, banning og annen støy.»

«Elever som klatrer over rekkverk i toppen av trappen. Elev som biter annen elev. Elev blir satt på rom alene fordi annen elev utagerer. Det er maaange flere eksempler.»

- › **Når bemanningen er for lav og det mangler tid til samarbeid, blir det vanskelig å jobbe forebyggende, og situasjoner ender ofte med akutte løsninger fremfor gode, planlagte tiltak.**

«Når vi da ikke har nok rom eller bemanning i tillegg til at de voksne ikke har nok plantid sammen, fører dette til at **vi driver med brannslukking istedenfor å være i forkant.**»

«Barn som må være (sammen med en voksen) på rom som kan låses fordi en alene ikke kan følge opp hvis et av barna forlater rommet.»

- › **Konkrete eksempler fra bemannings-situasjoner som skaper utfordringer for ivaretagelse av sikkerheten:**

«3 ansatte og 100 barn er et eksempel ... der blir ingen sett.»

«Alene med 14 barn, hvorav fire med spesielle behov.»

«Et eksempel er på en base med 74 barn og 7 voksne. Dette er på papiret ganske god bemanning. Men fire barn på denne basen krever tett voksenstøtte eller 1:1 for at ikke de andre barna skal bli slått, sparket eller spyttet på. (les: reelt 3 voksne på 70 barn).»

- › **Det oppleves også at de fysiske rammene på SFO ikke gir rom for sikkerhet og ivaretagelse av barn med særskilte behov. Det nevnes blant annet uteområder som gjør det vanskelig å ha oversikt, manglende gjerder og at man er tett på trafikkerte veier, i tillegg til mangel på muligheter for skjerming og ro når barna trenger dette.**

«Barn med spesielle behov har tilgang på lekeapparat som de faller ned fra.

Personalet følger tett på, men de fysiske rammene er ikke tilrettelagt for denne elevgruppa.»

*«Barnet er skjermet store deler av skole-
dagen, men er sammen med de andre barna
på SFO. Vi har ikke den samme muligheten til
skjerming, og foresatte ønsker at SFO skal
være en plass for å øve på det sosiale. Dette
fører til mange situasjoner der sikkerheten til
alle de andre ikke er ivaretatt.»*

***«Barn som stikker av i frustrasjon og vi har
ingen til å følge etter.»***

Funnene om sikkerhet skiller seg særlig ut ved å vise at ansatte ikke bare opplever krevende situasjoner sporadisk, men som en del av hverdagen. Samtidig føler de ansatte seg alene og uten tilgang til strukturelle rammer som kan skape trygghet i hverdagen.

Konsekvenser for barna

Vi ba respondentene svare på følgende spørsmål i et åpent tekstfelt:

Hvis du opplever utfordringer med ressurser og kompetanse på din SFO/AKS, hvilke konsekvenser opplever du at det har for barna?

Mangel på ressurser og kompetanse fører til at mange barn opplever SFO som utrygt, uforutsigbart og lite utviklende. Barna blir ikke sett, fulgt opp eller inkludert slik de trenger, og slik de voksne ønsker, og aktivitetstilbudet blir både smalere og mindre pedagogisk. Støy, uro og for få voksne gjør det vanskelig å skape gode relasjoner, trygg lek og et miljø som fremmer trivsel og sosial utvikling.

Barn med særskilte behov rammes særlig hardt når de ikke får nødvendig støtte, noe som igjen påvirker hele barnegruppen gjennom økt konflikt, utrygghet og stress. Når voksne mangler tid, kompetanse og kapasitet til å være i forkant, preges hverdagen av brannslukking, og både barna og de ansatte opplever at SFO blir mer oppbevaring enn en trygg og god arena for lek, fellesskap og læring.

- › **Respondentene beskriver en situasjon hvor barn blir utrygge og ikke får den omsorgen og oppfølgingen som de ansatte ønsker å gi. Økt utrygghet skaper økt konfliktnivå, og det bidrar til onde sirkler, hvor konflikter igjen skaper utrygghet.**

«Utrygt, mye lyd/ støy, blir ikke sett, får ikke vært i lek som de burde, dårlig mat som blir servert/ mangler kompetanse på ernæring og hvordan vi skal servere/ lage mat. Dårlig/ uegnet kjøkken for matlaging (her må Mattilsynet mye mer ut på kontroll)»

«En del barn opplever nok hverdagen på SFO som utrygg i perioder. Når det oppstår hendelser, er det ikke sikkert at man får ivaretatt alle. Kanskje har noen barn bevitnet situasjoner som en skulle snakket med voksne om. En del barn kan oppleve enkelte aktiviteter eller soner som utrygge og holder seg unna.»

«Andre barn blir redde når sårne utageringer skjer og de ser at enten andre barn eller voksne opplever vold.»

«Barn blir redde og sier opp plassen fordi de er redde eller ikke føler seg trygge eller ivaretatt når ikke vi har god nok kontroll. Problemene stopper ikke etter skoletid selv om eleven er begynt på SFO.»

- › **Selve SFO-tilbudet blir dårligere og mindre variert.**

«Dårligere tilbud ifht å tilby variert aktivitet i SFO-tiden. Viktig at det blir lagt til rette for variert og læringsstøttende aktivitet i SFO.»

«Vi må begrense aktivitetstilbudet for vi føler at det ikke er forsvarlig å gjennomføre visse aktiviteter med så få ansatte i forhold til antall barn, også for barn med særskilte behov.»

- › **SFO blir oppbevaring fremfor et pedagogisk tilbud. Det blir dårligere kvalitet og manglende struktur.**

«De barna som virkelig trenger oppfølging, kommer gjentatt ganger i situasjoner hvor de opplever nederlag og frustrasjoner. Dette er ikke med på å utvikle disse barna, men derimot gir dem enda flere negative samspillsopplevelser, som igjen gir lav selvfølelse.»

«Det går ut over tilbudet vi kan gi dem, kvaliteten. Det blir mye støy og uro i barnegruppa og kjefting fra enkelte voksne.»

«Vi får ikke gitt det tilbudet vi ønsker og det barna fortjener. Vi opplever at SFO blir sett på som en oppbevaringsplass, og at vi bare skal overleve dagen fremfor at barna og de ansatte har det fint.»

- › **Barn med særskilte behov får ikke den støtten de trenger**

«Barn med særskilte behov kan få mindre støtte enn de trenger, noe som kan føre til utfordringer med regulering, samspill og trivsel. Samtidig kan det gå ut over resten av barnegruppa, som får mindre ro og forutsigbarhet i hverdagen.»

«Barn med særskilte behov får ikke den oppfølgingen de trenger, og oppnår ikke den utviklingen de kunne hatt med god nok

oppfølging. Dette kan føre til sosiale problemer for barnet selv, og for gruppen.»

- › Økt belastning som stress, mistrivsel, støy og frustrasjon, både blant voksne og barn. De voksne opplever at de ikke klarer å ivareta barnas sikkerhet eller forebygge utenforskap, det er ikke tid til lek eller til å hjelpe barna med vennskap og relasjoner. Det oppleves at man ikke får tid til forebygging og veiledning, og ender med å bruke tid på irrettesettelse og «kjefting» i stedet. Konsekvensen blir at både barn og voksne slutter.

«Barn som ikke får være i lek med venner fordi det ikke er nok voksne til å ivareta sikkerhet og oppfølging. **Uttestengelse og mobbing.**»

«Ingen blir sett, ingen blir fulgt opp. Alt blir bare kaos. De stille barna forsvinner i mengden og blir overdøvd av de med mer høylytte behov.»

«Utrygghet, vi har et barn med store atferdsproblemer som vi velger å sende hjem fordi vi ikke har kompetanse, dette er skadelig for psyken og utviklingen til barnet.»

«Usikre voksne som trekker seg, usikre barn – hva skjer nå? Smeller det??»

«Det fører ofte til at de voksne reagerer på

ulike måter, istedenfor å være opplært i ulike situasjoner og at reaksjonen burde vært mest mulig lik. **Det fører også til at noen av de voksne blir redde og at barna derfor føler seg utrygge.**»

- › SFO skal være en arena for lek og vennskap, hvor det er trygge voksne som kan veilede og tilrettelegge for nye og gode relasjoner. Respondentene beskriver en situasjon hvor rammene gjør at det er for lite tid til dette arbeidet.

«For lite tid å bygge relasjoner med barna...»

«Mindre tid til å leke med voksne.»

«(...) **Barna blir utrygge og mister tillit til oss voksne.** Vi får liten, eller ingen, tid til å øve på samspill.»

«Barna opplever at vi har mindre tid til de, og vi får ikke sett hvert enkelt barn.»

Funnene viser tydelig at når bemanning og kompetanse ikke står i forhold til behovene, får det direkte konsekvenser for barnas trygghet, trivsel, deltakelse og utvikling.

Konsekvenser for de ansatte

Vi ba respondentene svare på følgende spørsmål i et åpent tekstfelt: **Hvis du opplever utfordringer med ressurser og kompetanse på din SFO/AKS, hvilke konsekvenser opplever du at det har for de ansatte?**

Mangel på ressurser, kompetanse og stabile rammer fører til at ansatte i SFO står i en hverdag preget av høyt stress, emosjonell slitasje og en økende følelse av utilstrekkelighet. De beskriver en arbeidssituasjon der vold, utagering og krevende situasjoner håndteres med for få voksne og for lite faglig støtte. Dette gir høyt sykefravær, gjennomtrekk, uforutsigbar drift og et arbeidsmiljø som stadig er i «brannslukking».

Når ansatte mangler tid, veiledning og mulighet til å utøve god praksis, svekkes både kvaliteten på tilbudet og deres egen mestringfølelse, og mange mister motivasjon, trygghet og gleden i jobben.

«Vi orker ikke mer, vi trenger hjelp. Slutt å si vi har de barna vi har!»

- › Ansatte står ofte i situasjoner med vold og utagering, noe som skaper frykt og uro i arbeidshverdagen. Mange gruer seg til jobb og opplever økt stress og angst. Når tryggheten forsvinner, forsvinner også evnen til å være en rolig og stabil voksen for barna.

«De føler de kommer til kort når det gjelder å ivareta sikkerheten til de andre barna ved utageringer. Mange blir redde og gruer seg til dagene både på skolen og SFO.»

«Man blir utsatt for fysisk vold, og dette går også ut over psyken.»

«Fysiske skader, klor, blåmerker, lugging, biting...»

- › Ansatte opplever at de ikke strekker til faglig eller emosjonelt, særlig i møte med barn med store behov. Dette tærer på yrkesstoltheten og skaper skyldfølelse og avmakt. Over tid mister selv erfarne ansatte troen på egen kompetanse og gleden i jobben.

«Jeg opplever også at de voksne med god kompetanse mister litt jobbglede og får en opplevelse av å ikke levere det de ønsker å

levere, samt at kompetansen deres ikke er viktig. Det er trist når man har gode og kompetente mennesker på jobb som ønsker å utføre et godt stykke arbeid, ikke har muligheten til å gjøre dette. Det går på yrkesstoltheten løs og man strekker seg ennå litt lengre. Jeg er redd for at strikken brått blir strukket for langt blant de dyktigste og mest arbeidsomme SFO-ansatte.»

«Opplevelse av å ikke strekke til. Ikke har muligheten til å følge så tett opp som en ønsker og vil, og vet er nødvendig. I verste fall opplevelse av avmakt, overbelastning, utrygghet og liten mestringstro.»

«Dei føler ikkje meistring og stolthet i jobben, blir meir oppbevaring ein eit godt tilbod. Dei kjenner på maktesløshet, og er lei seg på barna sine vegne. Dei strekker og strekker og strekker seg ...»

- › Manglende ressurser og mestring gjør ansatte slitne, utbrente og uten overskudd til å gi barna det de trenger. Dette fører til økt sykefravær, overtidsbruk og at mange vurderer å forlate yrket. Over tid svekkes både arbeidsmiljø og kvaliteten på tilbudet.

«Personalet føler på stress, utilstrekkelighet og frustrasjon. Over tid fører dette til sykefravær og eventuelt at personalet søker seg til andre jobber.»

«Ansatte opplever at de ikke strekker til, særlig i møte med barn med særskilte behov, noe som fører til slitasje og økt sykefravær.»

«Emosjonell slitasje. Ansatte blir også utsatt for mer vold fra barn. Gjennomtrekk, tungt å stå i jobben»

- › Høyt fravær og små stillingsbrøker fører til stor utskiftning blant de ansatte og en uforutsigbar drift. Barna mister trygge relasjoner når voksne byttes ut, og fast ansatte blir enda mer belastet. Dette skaper en negativ spiral, der både faglighet og trygghet svekkes.

«Ansatte blir ofte syke, de er stresset og orker ikke stå i jobben over lengre tid. Dette betyr at vi har stort gjennomtrekk i personalgruppa,

og barna blir enda mer utrygge når det stadig skiftes ut voksne, dette gjelder spesielt for barn med spesielle behov.»

«Det blir stor slitasje på fast personale. Negativ spiral hvor fast personale slites på over lang tid, sykemeldinger, og det blir en litt desperat kamp for å få inn noen som kan bidra. Er det slik at man har folk med kompetanse, eller som viser særskilt egnethet, stopper ofte økonomien at man kan få fortsette å bruke denne ressursen. **Barns beste skal være i fokus, er hjemlet i lov og konvensjon, men penger virker til å styre over alt dette.**»

- › **Høyt press skaper irritasjon, misforståelser og brudd i samarbeidet. Ansatte mister motivasjon, blir mer negative og opplever mindre støtte fra kolleger. Konfliktnivået øker, og barna merker uroen mellom de voksne.**

«Lite motivasjon, dårlig samarbeid, utilstrekkelig. Og vi går med konstant dårlig samvittighet. Kort lunte på enkelte kollegaer.»

«De ansatte blir mer slitne, og møtetiden går til å bare snakke om hvordan vi kan løse et problem istedenfor å prøve å planlegge og se på aktiviteter.»

«Blir mer et nei-menneske når man ønsker å være et ja-menneske og **mister gnisten på å være kreativ og glad voksen og rollemodell.** Blir kanskje dårligere arbeidsmiljø, misforståelser og takler ikke å få forskjellige

beskjeder, mistolker og skaper dårlig stemning blant ansatte, som barna merker.»

- › **Ansatte savner systematisk veiledning, faglige samtaler og støtte i krevende situasjoner. Uten en felles faglig plattform blir praksis ulik, uforutsigbar og mindre trygg for barna. Det blir færre gode pedagogiske valg og mer kjefting, misforståelser og uheldige reaksjoner. Kvaliteten faller, og både barn og voksne kjenner konsekvensene.**

«Ansatte tar dårlige avgjørelser, de samarbeider lite pga. de mangler en felles forståelse for barna, misforstår barna, mindre tålmodig grunnet forståelse for barn og situasjon»

«Ansatte kommer til kort og har ikke «verktøykasse» til å møte mangfoldet av barn som opplever SFO-konteksten som utrygg»

«Når de voksne blir slitne, kan det føre til at de reagerer mer negativt, for eksempel ved å **kjeft mer både på barna og andre voksne.** Det er viktig å finne gode måter å forebygge denne belastningen på, slik at de voksne kan holde seg rolige og støttende, selv i krevende situasjoner. God opplæring, nok pauser og støtte kan hjelpe til med dette.»

Samlet gir svarene et bilde av en arbeidssituasjon som over tid virker belastende både fysisk og emosjonelt, og hvor manglende rammer gjør det vanskelig å utøve god praksis eller oppleve mestring.

Behov for endringer

Vi ba respondentene svare på følgende spørsmål i et åpent tekstfelt:

Hvilke endringer mener du er viktigst for at SFO skal kunne ivareta alle barn på en best mulig måte?

I svarene kommer det tydelig frem en felles forståelse av hva som skal til for at SFO skal kunne være en arena for inkludering, lek og øving på sosial og emosjonell kompetanse:

SFO og skole må ses som én helhet, med ledelse som inkluderer SFO i planlegging og faglige prosesser.

- › **Ressurser og støtte må følge barnet hele dagen**, også etter undervisningstid.
- › **Nasjonal bemanningsnorm må på plass**, med like rammer i hele landet.
- › **Mer kompetanse og veiledning**, inkludert systematisk støtte fra eksterne instanser som PPT og BUP.
- › **Mer tid til planlegging, samarbeid og barna**, ikke bare drift.
- › **Bedre og egne SFO-lokaler**, tilpasset lek, måltider, skjerming og aktiviteter.
- › **Flere faste og større stillinger**, med kvalifisert personell og nok ressurser til å håndtere både grupper og enkeltbarn.

For å sikre et trygt, inkluderende og faglig solid SFO-tilbud for alle barn, særlig for dem med særskilte behov, trengs et helhetlig løft av både struktur, ressurser og kompetanse. Skolen og SFO må fungere som én sammenhengende arena, der støtte, bemanning og kompetanse følger barnet gjennom hele dagen. For å få til dette, må rammene i SFO styrkes gjennom nasjonale standarder, bedre kompetanseheving, mer tid til planlegging og samarbeid, egnede lokaler og flere faste, kvalifiserte stillinger. Til sammen danner disse tiltakene grunnlaget for et SFO-tilbud som virkelig kan ivareta alle barn på en trygg, utviklende og helhetlig måte.

Det nedenstående er de endringene som kan utledes av respondentenes tilbakemeldinger.

- › **Respondentene etterlyser en kultur der SFO ses som en likeverdig del av barnas helhetlige skoledag. Det innebærer at ledelsen inkluderer SFO i planlegging, drift og faglige prosesser, og at lærere og spesialpedagoger også bruker SFO som**

arena for læring, relasjonsbygging og støtte.

«(..) at SFO løftes opp og ikke er akilleshælen til skolen.»

«SFO må også sees på som en arena der lærere/spes.ped. og lignende bruker denne arenaen til det den har potensiale til. Slik som Danmark.»

«At skoleledere inkluderer SFO i helheten i skole. Kaller det undervisningstid og SFO (hele dagen er skole). (...) **Slutte å snakke om at det kun er lærere som er viktige for et barn i løpet av skoledagen.**»

«Kartlegging av hvor behovet er størst i deres (les: barnets) dag uten at dette skal bli en kamp mellom skole og SFO.»

- › **Barn med særskilte behov mister ofte støtten når undervisningsdagen slutter, selv om behovene ikke blir borte. Det ønskes lovfestet at vedtak, støtteordninger og kompetanse også innbefatter SFO. Eksterne instanser som PPT/BUP må også inkludere SFO i vurderinger, møter og veiledning.**

«**At de barna som får én-til-én i skolen, også får det på SFO.** For det er vel ikke sånn at de slutter med å være autist når kl. er 13.40...»

«At det blir lovpålagt at barn med særskilte behov også skal få riktig tilrettelegging og oppfølging i SFO.»

«Barn m/spesielle behov som strevar sosialt og har store reguleringsvanskar har ofte støtte i skule. Det burde då automatisk vere slik at desse barna og får støtte i SFO. Barn i bhg mister ofte ekstra ressursen i overgangen frå bhg til skule, dette er heilt uforståeleg. Bhg og SFO er meir lik, og SFO-barn som treng det burde få same støtte og oppfølging som barn i bhg.»

«Vi ser at det kan være opp til 4 voksne i klasserommet idet skolen slutter og SFO starter og da står det en voksen igjen. Det er jo fullstendig hull i hodet. Da skal barna øve på sin sosiale kompetanse og uten god nok voksenteitet vil det være hendelser som oppstår og mange vil oppleve frustrasjon.»

«Hvorfor er det spes.ped og assistenter på barn som sliter med sosial kompetanse i skolen, men når klokken er 2 så forsvinner to av tre ansatte (lærer og spesped) og bare ung 19-åring må greie seg alene på SFO. **I skolen er det full oppfølging alle friminutt og lærere kan nekte å være alene med eleven, men det er ikke tilfelle på SFO.»**

- › Mange peker på at dagens bemanning er uforsvarlig. Det etterlyses en nasjonal bemanningsnorm som sikrer like rettigheter på tvers av kommuner, og gjerne høyere voksentetthet (f.eks. 12:1, jf. barnehagens 6:1). Kompetansekrav trekkes også frem som nødvendig for både kvalitet og sikkerhet.

«**Vi har en rammeplan, men har ingen rammer for bemanning.»**

«Nasjonale føringer som sikrer enhver SFO realistiske rammer, samt et lovverk som sikrer elevenes rettigheter også på SFO i større grad enn dagens rammer.»

«Endre bemanningsnormen som skal være felles for hele landet. Vi har 15 barn pr. voksen og det er for mange barn. Vet at pedagogene sier at det er sånn i skole også. Men en kan

ikke sammenligne en skoletime med SFO.»
«Det må innføres nasjonal bemanningsnorm i SFO, og kompetansekrav. Særsilt sårbare barn må ha samme rettigheter og ressurser i SFO som i undervisning gjennom hele dagen. Statlige overføringer må øremerkes slik at de når frem dit de skal. Laget rundt må lovfestes for å sikre helhetskultur og tverrfaglig kompetanse gjennom barnas helhetlige dag for å sikre et trygt og godt miljø som fremmer inkludering.»

«God nok bemanning og hvert fall ikke mindre bemanning enn i skolen. På SFO er det lek og mye mer fritt, **som gjør at elever med særskilte behov har ekstra mange triggerpunkter og er ekstra sårbare.»**

- › SFO-ansatte trenger systematisk veiledning og opplæring fra eksterne fagmiljøer. Fagarbeidere som følger barna i hverdagen, må inkluderes i møter med PPT/BUP og få tilgang til den samme kompetansehevingen som skolens personale.

«Fagarbeidere som jobber tett på enkeltbarn må også få delta på møter med PPT/ BUP, da det er fagarbeider som ser barnet gjennom hele dagen.»

«Observasjon og veiledning av fagpersoner også i SFO-tid.»

«Og har barnet PPT/BUP osv. inne så SKAL SFO også være delaktig i møter med disse for å få samme veiledning og tips og innsyn som lærere.»

- › **Ansatte ønsker mer tid til planlegging, faglig utvikling og samarbeid – og mer tid med barna. Dagens struktur gir lite rom for refleksjon, planlegging og kompetansedeling.**

«Mer tid til samarbeid, veiledning, planlegging og utviklingsarbeid (i dag har vi ett personal-møte på 50 min i uka)»

«(...) **mer tid til planlegging og tid til å snakke med barna.**»

«At de ansatte får mer tid til å legge gode planer, og mulighet til å snakke sammen om hvordan utfordringer best kan løses.»

«Mer plantid, nå har baseledere 1 time i uken samt 1 time fellesmøte med alle ansatte i uken. Ingen har tid til å planlegge hobbyaktiviteter og andre ting, så det må gjøres når vi er med barn eller at den ansatte går fra i tiden vi er med barn.»

- › **Det etterlyses egne SFO-lokaler som er tilpasset lek, skjerming, ro og måltider. Bedre tilgang til spesialrom og et mer funksjonelt fysisk miljø trekkes frem som avgjørende for kvalitet og inkludering.**

«Alle SFO-er må ha egnede lokaler. Vi serverer mat og har kjøkkenet inne i et klasserom.»

«Egen kokk/kjøkkenpersonale som serverer ernæringsrik mat, rydder, vasker opp og som frigjør tid til oss andre, slik at vi kan bruke vår utdannelse og fagkompetanse på barnegruppen.»

«At kommunen øker SFO-basene slik at vi får plass til alle barna og ikke må spres over hele skolen.»

«Flere voksne. Pluss **egne SFO-rom**, slik at ting kan planlegges, barn kan spare på «mesterverk» de har bygget med Lego, Kappla, magnetklosser, osv. Det kan stå aktiviteter klare når

barnene kommer, slik at de kan komme i lek med én gang og ikke måtte vente på at voksne skal finne frem ting, men kan fortsette på gårsdagens gode lek!»

- › **Det er behov for flere faste og hele stillinger for å sikre stabilitet og rekruttere kvalifisert personale. Økte budsjetter, mulighet for faglærte og ansatte med relevant utdanning, og nok ressurser til å håndtere både gruppa og enkeltbarn trekkes frem som viktige tiltak.**

«Aller høyest kanskje 100% stillinger for å tiltrekke oss gode og kompetente søkere»

«**Flere faste og større stillinger** – fører til mer stabilitet – mindre utskiftning og større mulighet for å få kvalifisert personale»

«Ressurser til å kunne ansette flere fagarbeidere og/eller ansatte med utdanning rettet mot barn. Budsjettene må stå i samsvar med at vi trenger ansatte med fagkunnskap.»

«De som vil ha dette som et yrke får ikke dette til pga. at man har ikke inntekt/stilling nok til å leve et normalt liv på 50% engasjementsstilling på SFO. Får ikke lån, sliter med mat på bordet og betale aktiviteter for sine egne barn. Få inn faste jobber for de som vil ha dette som jobb.»

Respondentene uttrykker en tydelig enighet om hvilke endringer som må til. Funnene peker ikke på enkelttiltak, men på nødvendigheten av et helhetlig løft som sikrer forutsigbare rammer, kompetanse, bemanning og likeverd mellom skole og SFO.

For å sikre at SFO blir en trygg og utviklende arena for alle barn – også dem med særskilte behov – må rammevilkårene endres slik at SFO ikke lenger står alene i etterkant av skoledagen. Et helhetlig løft av struktur, kompetanse og bemanning vil ikke bare styrke inkluderingen og tryggheten for barna, men også bidra til et mer bærekraftig og faglig sterkt SFO-tilbud nasjonalt.

Lille Grensen 5 > 0159 Oslo > Tlf: 488 96 215 > vfb@vfb.no > vfb.no

